

VILDSVIN

GRUNDINFORMATION,
STAMVÅRD OCH JAKT

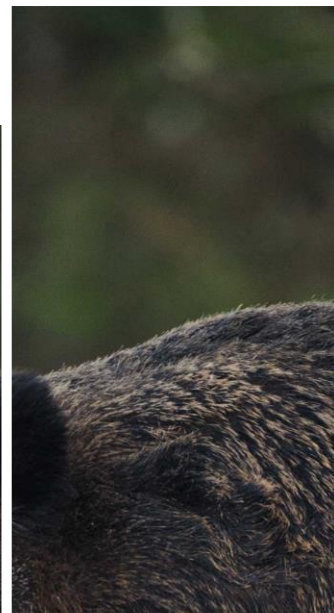

Bild: Sven Zacek

INNEHÅLL

- ▶ Allmänt
- ▶ Sosial beteende
- ▶ Förökning
- ▶ Identifiering av åldergrupper
- ▶ Åldersbestämning utgående från tänderna
- ▶ Lagstiftelse
- ▶ Jakt och stamreglering
- ▶ Sjukdomar
- ▶ Skador

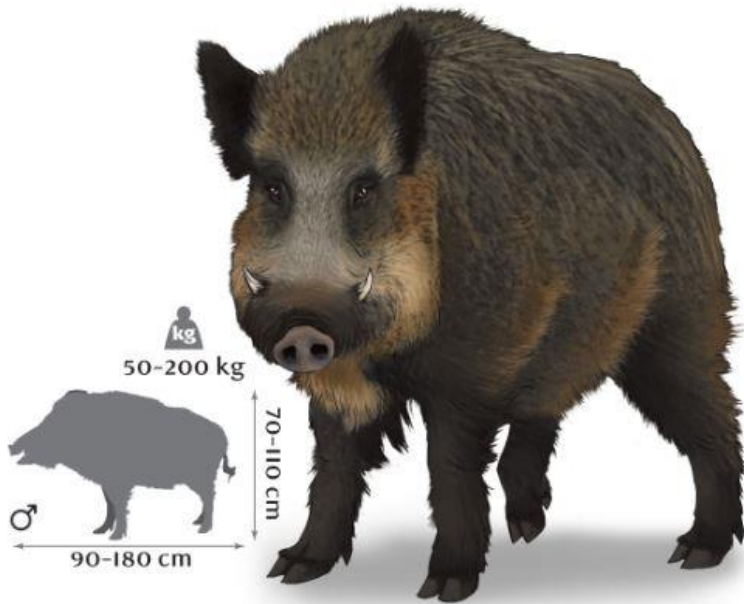
ALLMÄNT

- Väldigt anpasslig eurasisk klövdjur
- Stamdjur till nästan alla tamsvin
- Naturlig utbredningsområde från västra Europa till östra Ryssland, Japan och sydöstra Asien
- Utbredd sig även till Indonesien och Nord-Afrika
- Invasiv främmande art i Australien och Amerika

Bild: Sven Zacek

ALLMÄNT

Galt

Sugga

UTBREDNING I FINLAND

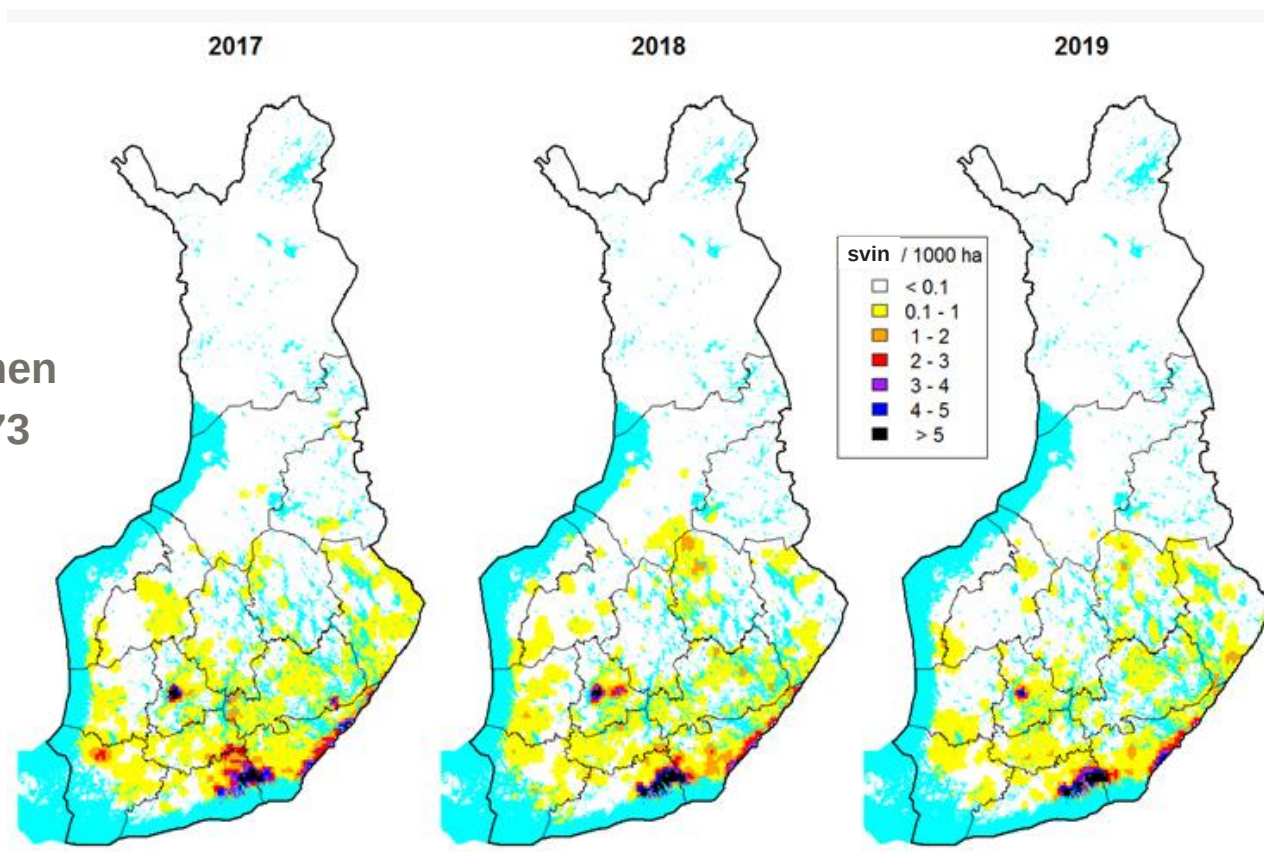
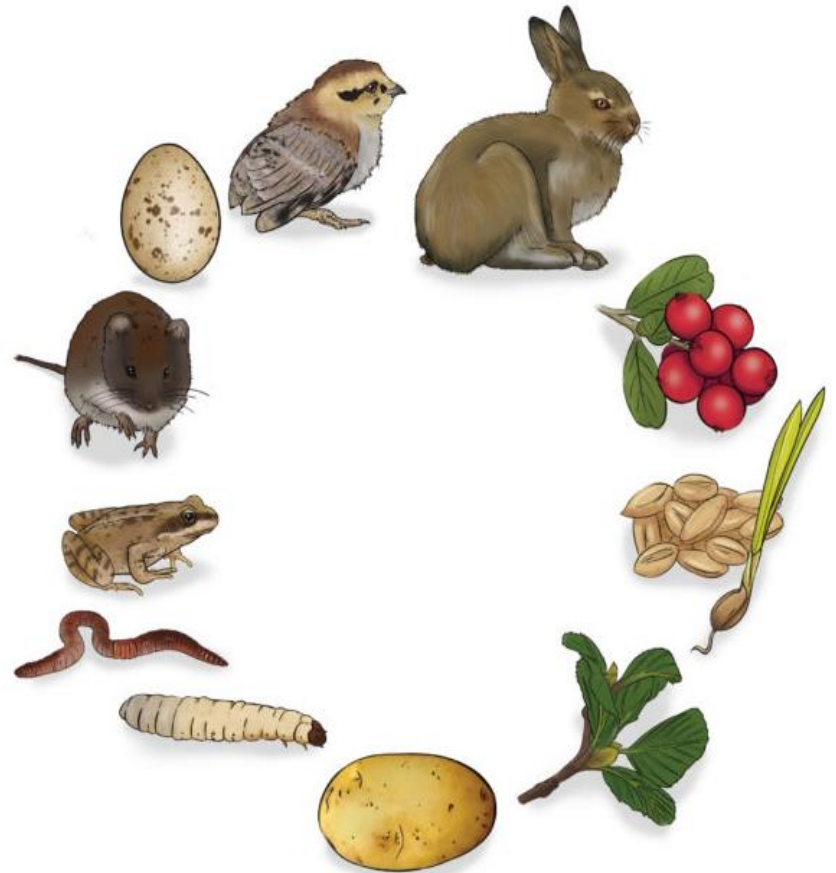

Bild: Naturresursinstitutet

FÖDA

- Enkelmagad (idisslar inte) allätare
- Olika växtdelar, odlingsväxter, bär, svampar, ryggradslösa djur, små däggdjur, fågelägg, kräldjur, amfibier, as...
- Även andra döda vildsvinsindivider

SPÅR

- Påminner om hjortens spår
- Kan kännas igen av utstickande baknaglarna

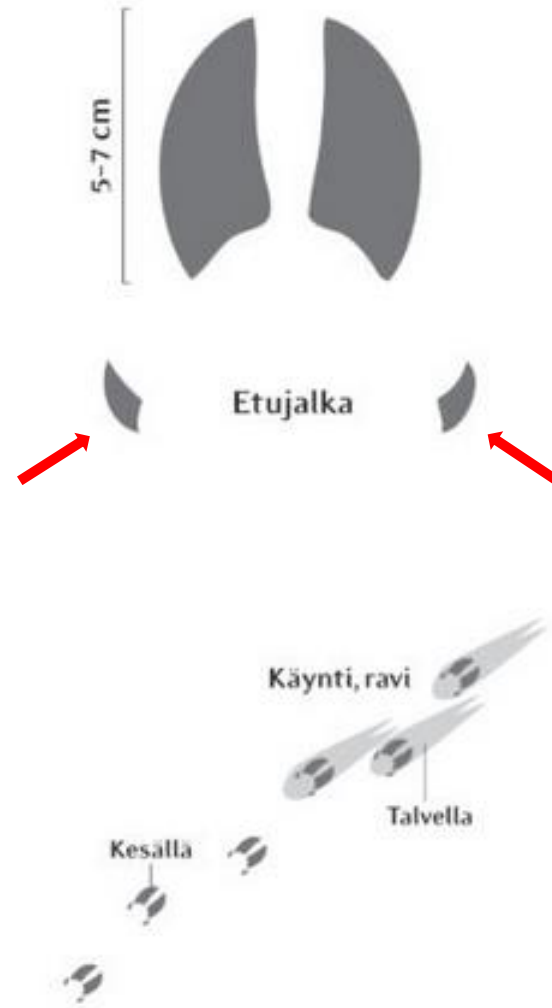

Bild: Pekka Kotonen

8 | 2.6.2020

21/11/2007 11:25

Bild: Pekka Kotonen

9 | 2.6.2020

SOCIAL BETEENDE

- **Suggorna och kultingarna i samma flock**
 - Ofta ledarsuggan, några yngre suggor, som är närsläktingar och deras kultingar
 - Galtarna lämnar flocken oftast före ett års ålder
- **Unga galtar ensamma eller i små galflockar**
 - Äldre galtar oftast ensamma
- **Flockens levnadsområde 700–2000 ha**
 - Kärnområdet 200–600 ha

Bild: Pekka Kotonen

FÖRÖKNING

- **Förökar sig snabbt: produktionspotentialen världens bästa bland klövdjur**
- **Normalt en kull per år**
 - Möjlighet till tre kullar inom två år. Två kullar inom ett år har observerats, men har inte bevisats vetenskapligt.
- **Också under ettåriga kan bli gravida**
 - Första gyltorna könsmogna ungefär vid 7 månaders ålder
- **Första graviditeten påverkar delvis på suggans slutliga storlek**
 - De sugor som föder tidigt blir ofta mindre
 - Variaton i könsmogenheten (7–24 månaders ålder)
 - Omgivning, föda, genetisk arv

FÖRÖKNING

- Ljusets minskande mängd höjer hormonaktiviteten i oktober-november
- Brunsten normalt i oktober-december
- Suggorna kan vara fruktsamma under andra årstider också
 - Befruktningen oftast ändå vid brunsten i slutet av året
- Flockens ledarsugga kommer i brunst först och andra suggor/gyltor följer efter inom några dagar.

FÖRÖKNING

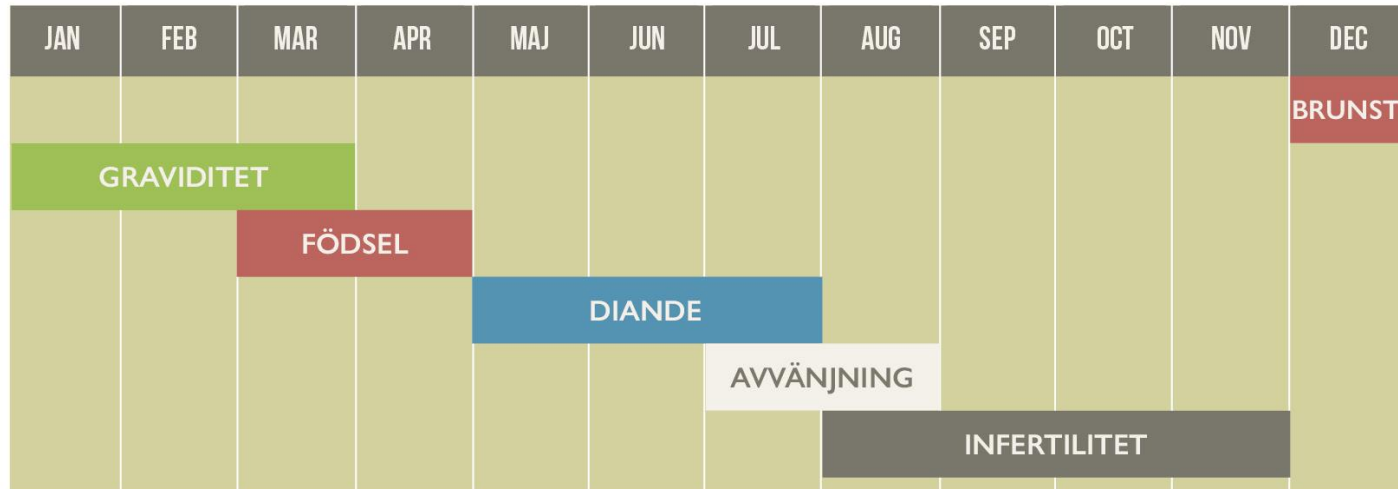
- **Galtarna söker sig nära honflockarna**
 - Ofta äter de inte alls under brunsten och de kan tappa t.o.m. en fjärdedel av deras vikt.
- **Galtarna kan strida sinsemellan**
- **Mest dominerande galten får avla mest honor**
 - De minsta galtarna låts inte föröka sig alls
- **Galtens könshormoner får köttet att lukta och smaka illa**

FÖRÖKNING

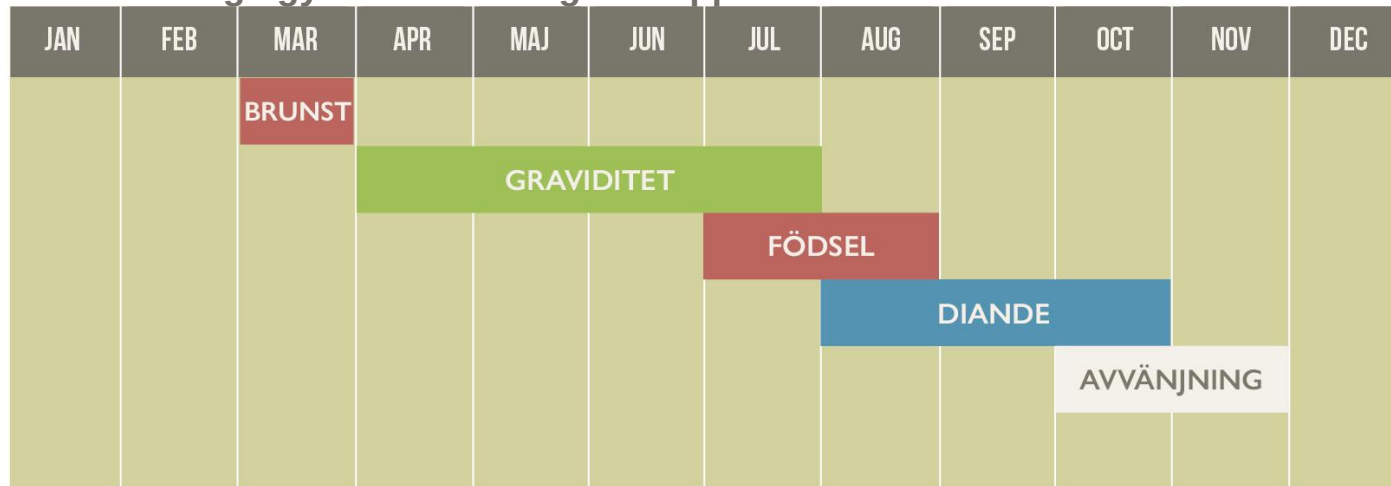
- **Minnesregel: graviditeten räcker 3 mån, 3 veckor, 3 dagar**
 - Kultingarna föds normalt i mars-april
- **Kultingarna avvänjer sig av diandet vid 3–4 mån ålder**
 - Fast föda hör till dieten redan vid 2–3 veckors ålder
- **OBS! Mycket variation i vildsvinets förökningstider**
 - Möjlighet till tre kullar inom två år
 - Kultingarna kan bli gravida, som leder till att deras kultingar föds oftast i slutet av sommaren
 - Enligt en svensk undersökning är födan den största faktoren i produktionsförmågan

NORMALA FÖRÖKNINGSOMLOPPET

Vuxna suggornas förökningsomlopp

Under ettåriga gyltors förökningsomlopp

OBS! Mycket variation och undantag i omloppet

IDENTIFIERING AV ÅLDERSGRUPPER OCH KÖN

Bild: Thomas Ohlsson

IDENTIFIERING AV ÅLDERSGRUPPER OCH KÖN

- Identifiering av åldersgrupper och kön betydligt svårare än med hjortdjur
 - Inga horn
 - Ålder och storlek korrelerar inte alltid
 - Vinterpälsen försvårar identifieringen
- Som indikatorer av kön används könsorganen, spenar, hörntänder och kroppens form
- Som indikatorer av ålder används djurets storlek, hörntändernas storlek och kroppens form
- Av flockens struktur kan man också dra vissa slutsatser om enskilda individens kön och ålder

KULTING / SMÅGRIS

- Ljusbrun
- Ljusa ränder
- Färgen blir mörkare vid 3–4 månaders ålder
- OBS! Färgen med äldre vildsvin kan variera mellan brun, grå och svart
- Bildens individ 2–4 veckor gammal

Bild: Thomas Ohlsson

KULTING / SMÅGRIS

- Vanligen har kultingarna ändrat färg till mörkbrun före vintern.
- Ibland kan det finnas undantag, om kultingarna har inte fötts vid normal tid.

Bild: Sven Zacek

ÅRSUNGE

- Kort huvud
- Inga synliga hörntänder
- Liten, smal kropp
- Ofta lättast att identifiera med att jämföra med övriga flocken.
- Bildens individ 10–12 mån gammal

Bild: Thomas Ohlsson

UNG GALT

- Pensel
- Pungen syns bakifrån
- Små hörntänder
- Ingen knöl ovanför hörntänderna
- Rak rygglinje
- Manken har inte ännu vuxit
- Obs! Sommarpäls

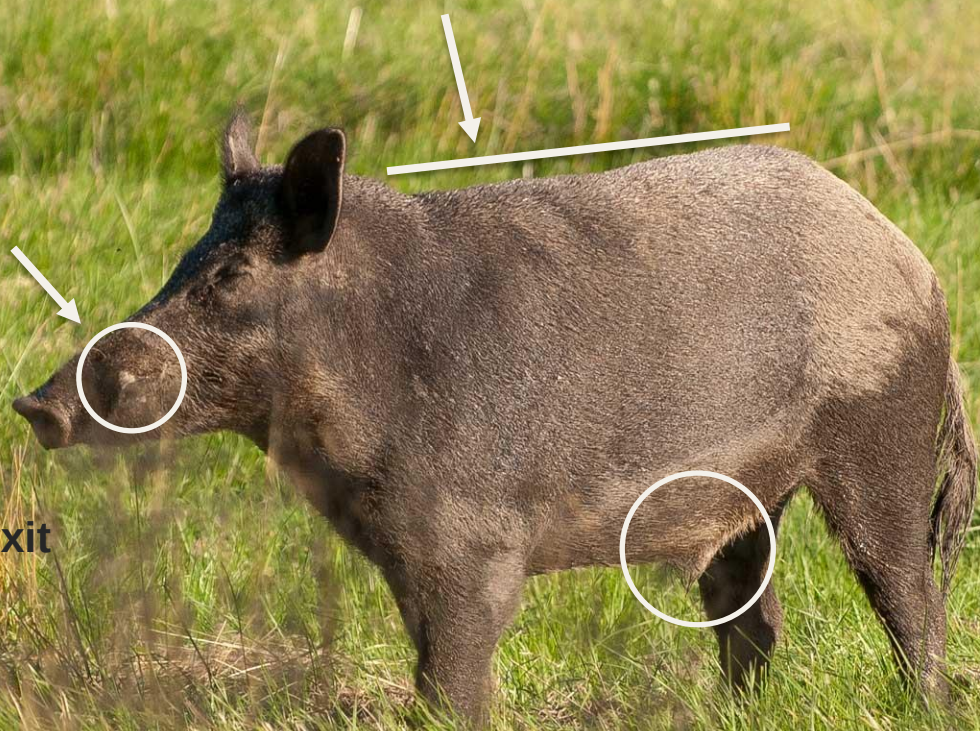

Bild: Thomas Ohlsson

VUXEN GALT

- Pensel
- Stora hörntänder
- Knöl ovanför hörntänderna
- Stor manke
- Stora galtar har ofta en sluttande rygglinje
- Manken och rygglinjen får galten att se kantig ut

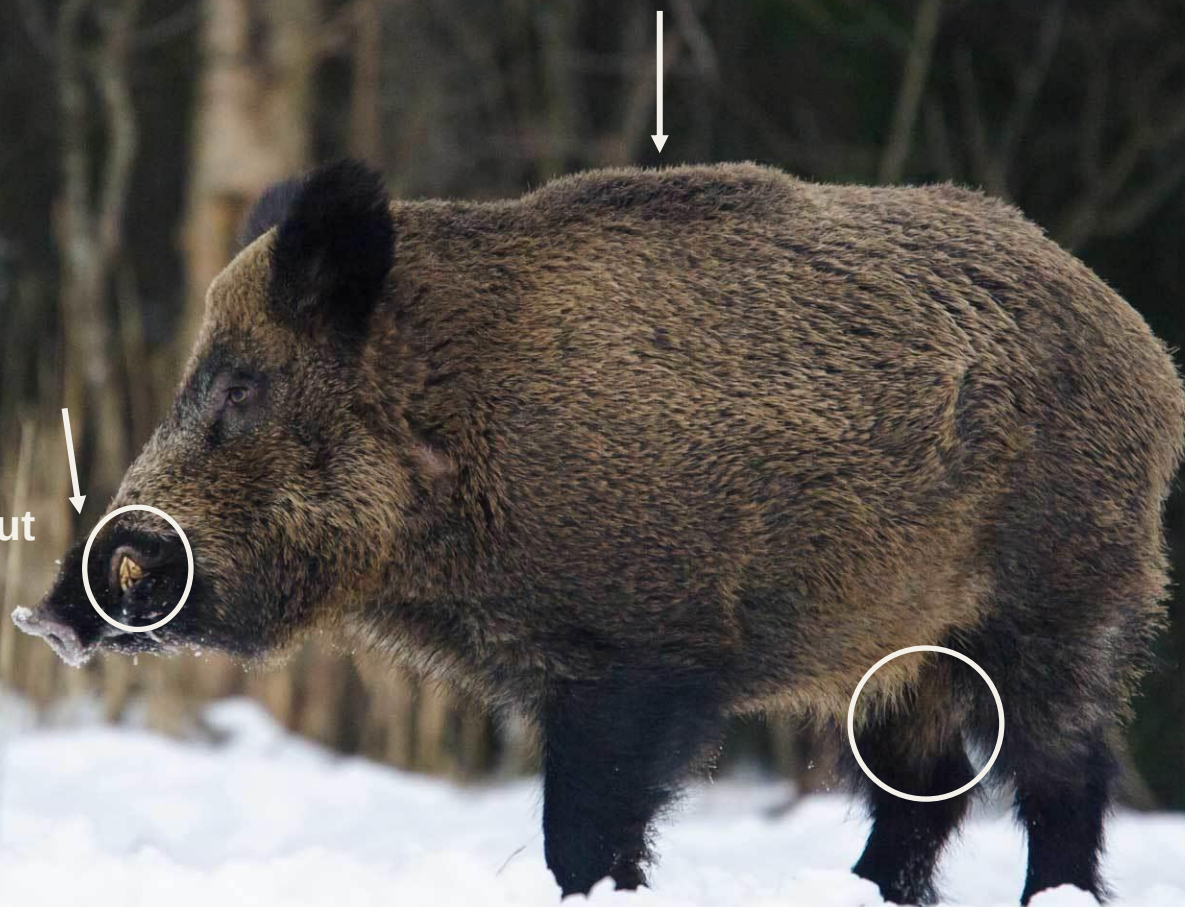

Bild: Sven Zacek

UNG GYLTA

- Ljus hår runt munnen
- Inga synliga hörntänder
- Ingen pensel/pung
- Kort huvud
- Rak rygglinje
- Lätt kroppstruktur

- Vinterpälsen försvårar identifieringen

Bild: Sven Zacek

VUXEN SUGGA

- Ingen pensel
- Små synbara hörntänder
- Stor huvud
- Stor manke
- Böjd rygglinje

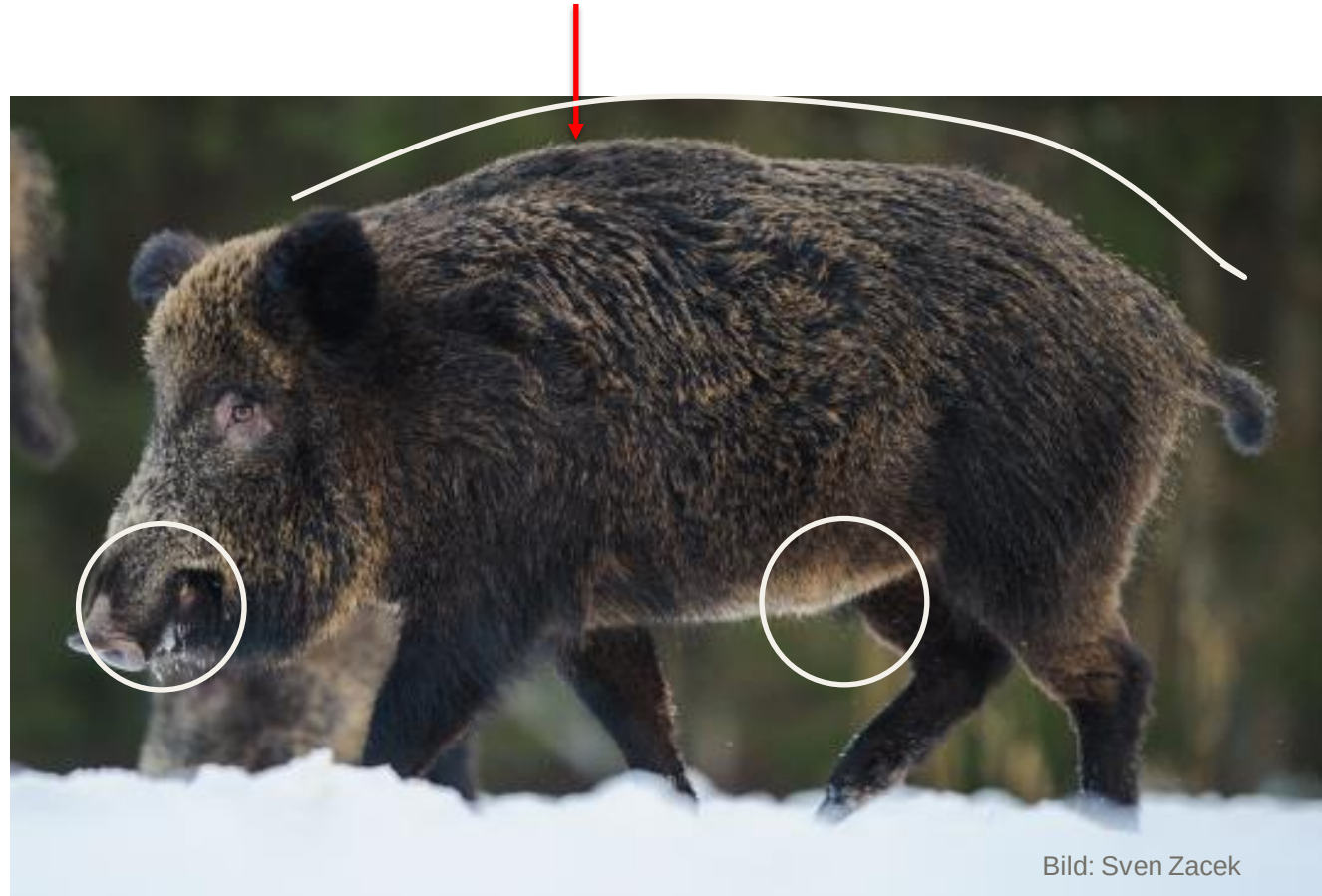

Bild: Sven Zacek

ÅLDERSBESTÄMNING

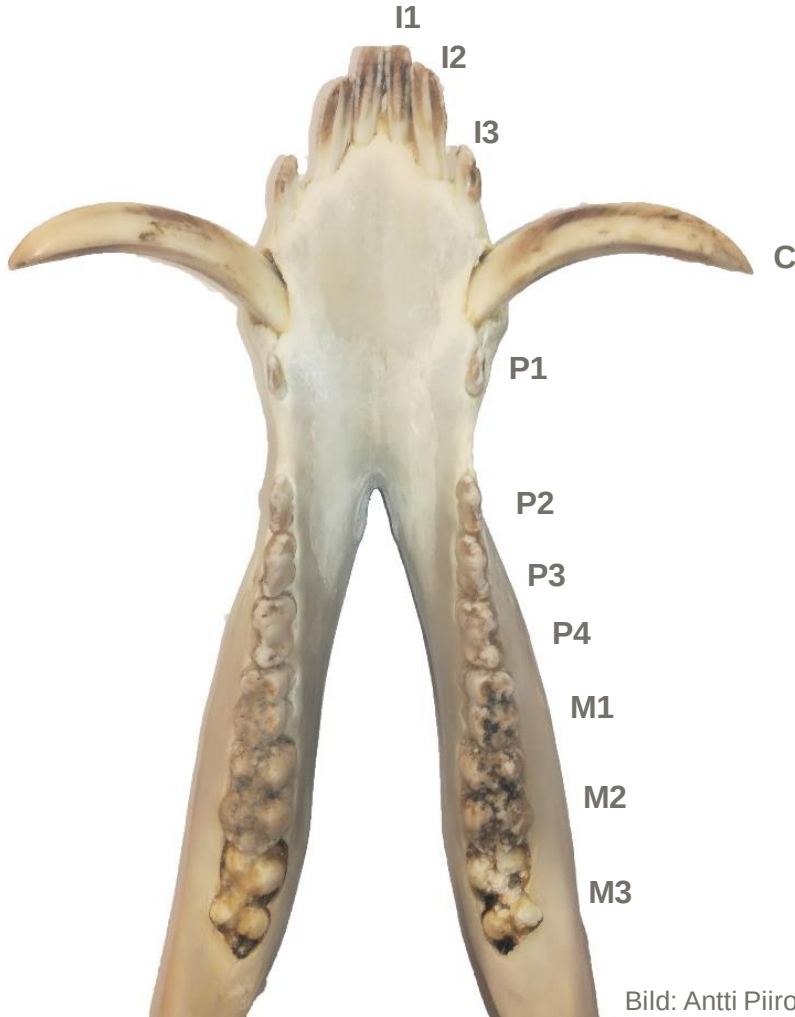
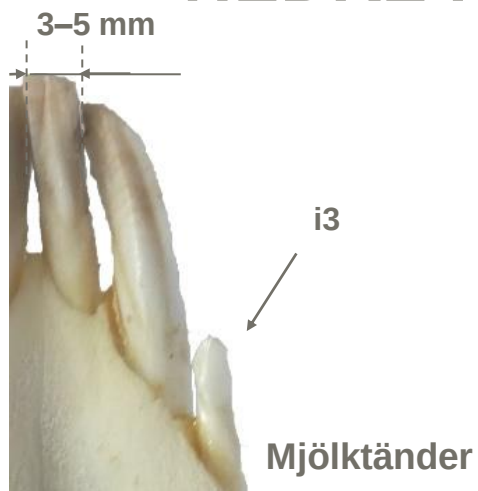

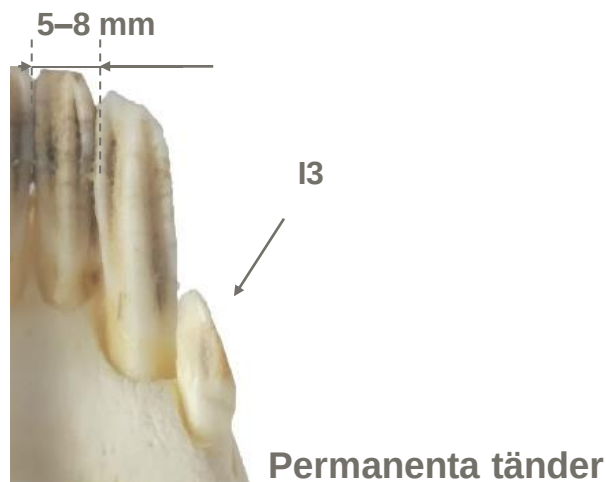
Bild: Antti Piironen

- Åldersbestämningen baserar sig på tandutvecklingen, det vill säga mjölkttändernas växling till permanenta tänder
- Alla tänder har växlat till permanenta vid ca 2 års ålder
- Över 2-åriga svinens ålder kan bestämmas från tändernas slitning och hörntänderna
- Mjölkttänderna beskrivs med små bokstäver
 - Nedre framtänder i
 - Hörntänder c
 - Främre kindtänder (premolarer) p
- Permanenta tänder beskrivs med stora bokstäver I, C, P och bakre kindtänder (molarer) M

NEDRE FRAMTÄNDERNAS UTVECKLING

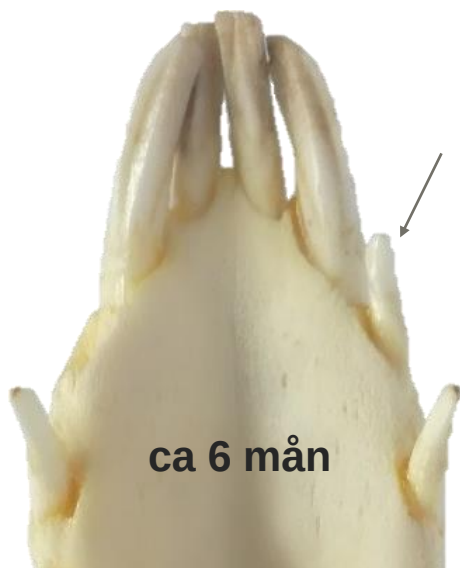
- Mjölktänderna är rundformade och gulaktiga
- Yttersta framtanden (i3) är smal och jämntjock

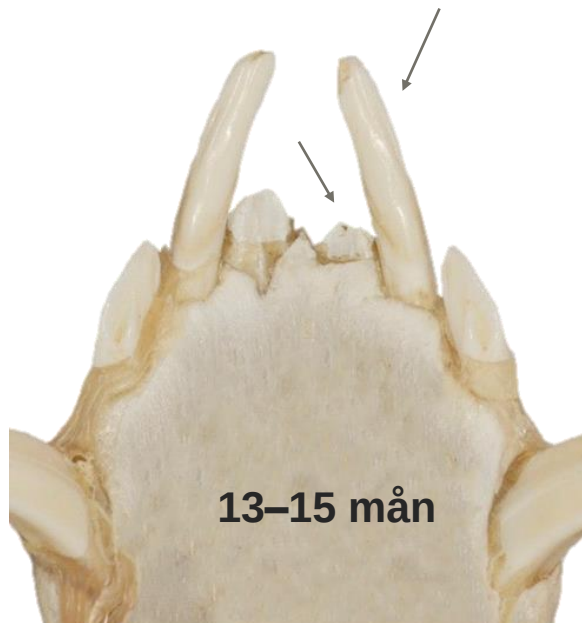
- Permanenta tänder är plattare i spetsen, bredare och ljusare
- Yttersta tandens (I3) bas är bredare än mjölktandens och dess yttre kant smalnar mot spetsen

Bilder: Antti Piironen

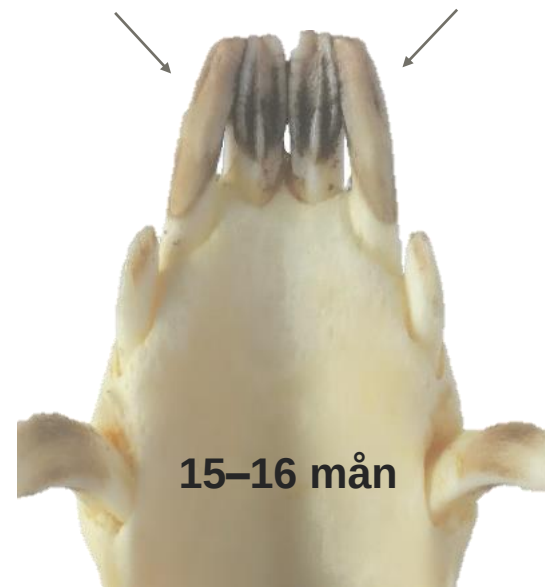
NEDRE FRAMTÄNDERNAS UTVECKLING

Alla tänder inkl. i3 är mjölk tänder. Bildens individ saknar vänstra i3.

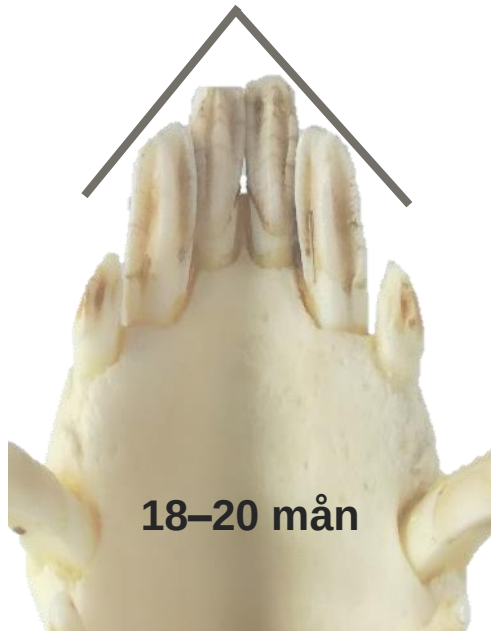
I1 och I3 växlar till permanenta tänder, I1 inte ännu i sin fulla längd. Andra nedre framtänder i2 ännu en mjölk tand.

Yttersta (I3) och mittersta (I1) framtänder permanenta. Andra framtänder (i2) ännu mjölk tänder.

Bilder: Antti Piironen (1. & 3.), Thomas Ohlsson (2.)

NEDRE FRAMTÄNDERNAS UTVECKLING

Alla nedre framtänder växlats till permanenta. Andra framtänder (I2) har inte ännu nått sin fulla längd, utan de är kortare än mittersta (I1).

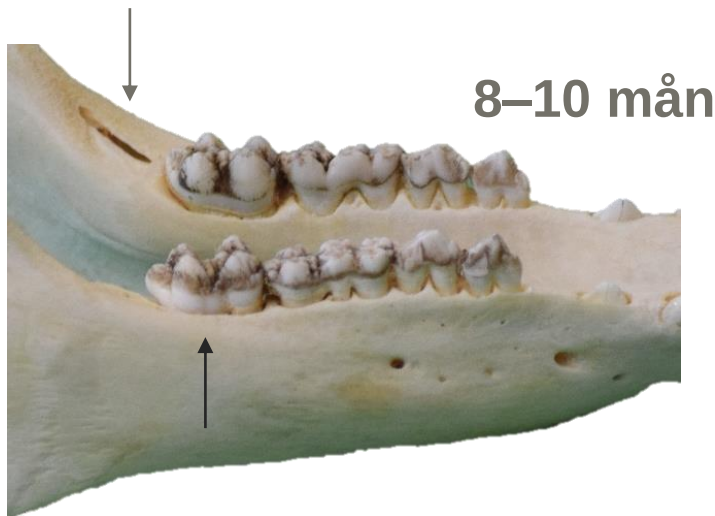

Alla framtänder permanenta och har nått sin fulla längd. I2 lika långa som I1.

Bilder: Antti Piironen (1.), Thomas Ohlsson (2.)

NEDRE KINDTÄNDERNAS UTVECKLING

- 4 mån gammal vildsvin har vanligtvis 4 kindtänder, var av p2–p4 är mjölkttänder (vissa individer kan sakna p1 helt och hållet).
- Femte kindtanden M1 (första permanenta kindtanden) växer fram vid 4–6 månaders ålder.
- p2–p4 växlar till permanenta vid ca 14–18 månaders ålder.

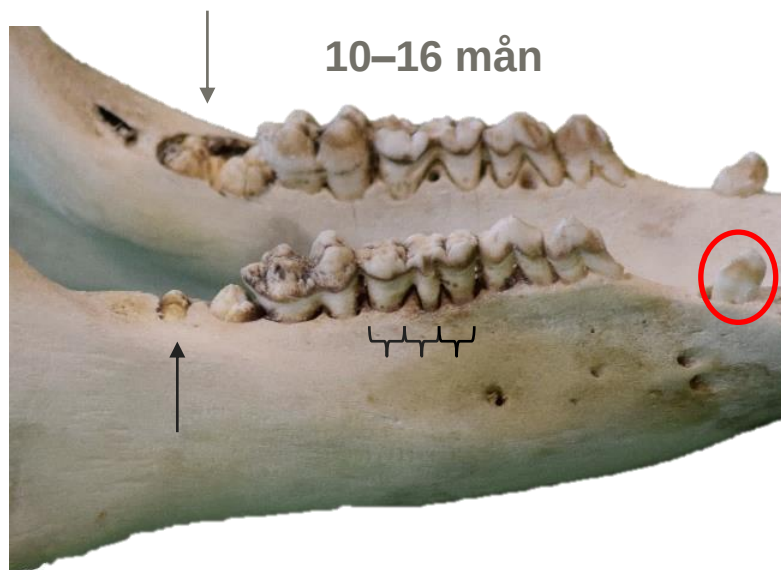

8–10 mån: M1 nått sin fulla längd,
M2 inte ännu framme

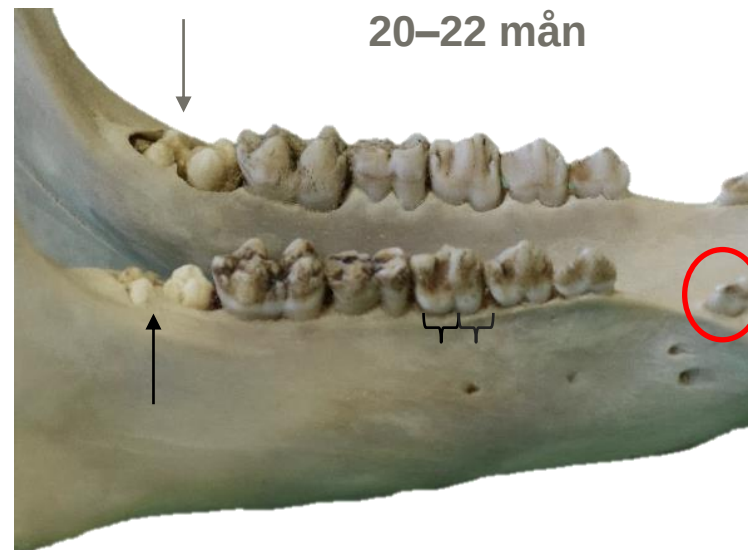
p2–p4 mjölkttänder

Bild: Valto Kontro

NEDRE KINDTÄNDERNAS UTVECKLING

10–16 mån: M2 har just växit fram, p2-p4 mjöltänder (p4 tredelad)

20–22 mån: M3 just växit fram, P2–P4 är permanenta (p4 tvådelad)

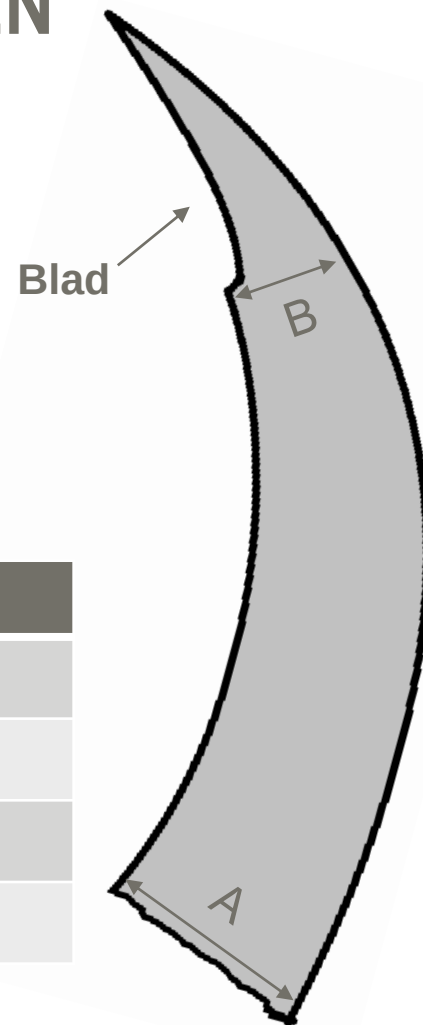
OBS! Alla individer har nödvändigtvis inte alls P1, vissa har bara ena

Bilder: Valto Kontro

GALTENS ÅLDERSBESTÄMNING UT AV HÖRNTANDEN

- Galtens ålder kan uppskattas av nedre hörntanden
- Uppskattningen gör genom att mäta tandens basens diameter (nedre måttet, A) i relation till sk. bladets nedre diameter (nedre mått, B)
- $A / B = \text{breddkvot}$

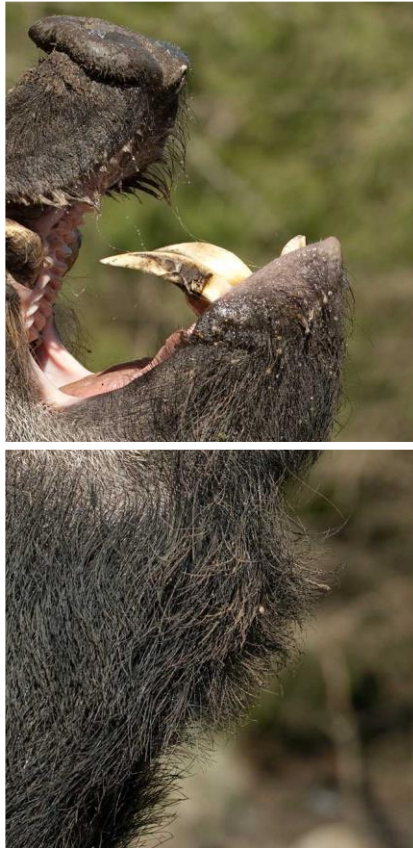
ÅLDERSKLASS	ÅLDER	BREDDKVOT
Fjölåring	1–2	1,8
Ung	2–4	1,5–1,21
Fullvuxen	5–7	1,20–1,05
Gammal	över 8	1,04–1,0

JAKT OCH STAMREGLERING

Bild: Thomas Ohlsson

LAGSTIFTNING

- **Ingen licens**
 - Bytesanmälan skall göras inom 7 dygn till Oma riista ellermed bytesanmälningsblankett till viltcentralen
- **Jakttiden runt året**
 - Sugga med kultingar fredad 1.3–31.7
- **Fasta ljuskällor vid utfodringarna tillåtna**

Tillåtna vapen

- **Räfflat kulvapen**
 - ”Älglaglig” kaliber, utförd skjutprov krävs
- **Jaktbåge**
 - Spänningskraft min. 180 N, 22 mm skärande spets, skjutprov
- **För hagelgevär avsedda kulor (slugg)**

Fällor och stängslar

- **Fälla och stängsel som fångar bytet levande**
 - Skall granskas 2 gånger per dygn
 - Svinet skall kunna stå i fällan
 - Stängseln otäckt, rund- eller ovalformad och den skall ha en sorteringskorridor
 - Se Jägarförbundets rapport om stängselexperimentet

JAKT OCH STAMREGLERING

- De mest allmänna jaktmetoder är vaktande och jakt med en ställande hund
 - Hundens arbetssätt skall beaktas, så att hunden skadar sig inte
- I Europa är drevjakt en populär jaktmetod
 - Försiktigt med en drivkedja
 - Vildsvinen är livsfarlig då den är skadad

VAKTANDE

- **Vaktjakten förbättrar förutsättningarna till selektiv jakt**
 - Svårare i hundjakt
- **Vaktande huvudsakligen under mörk tid**
 - Vildsvinen är nattaktiva djur, som rör sig under mörkern i 6–8 timmar (ca 5 km / dygn)
 - Fast ljuskälla vid utfodringen tillåten
 - Tjärans doft kan hjälpa locka vildsvin

Batteri

Ljuskälla

UTFODRING ELLER ÅTEL?

- Då man upprätthåller en utfodring, bör man tänka om meningen är att ge svinen bättre förutsättningar för överlevandet eller att locka svinen till skjuthåll
- Utfodring = mycket foder för svinen, t.ex. under hårda vintrar, när det finns bara lite föda i naturen
- Åtel = reglerad mängd foder under den tiden, som svinen hittar också föda i naturen
- **Stora näringsresurser ökar kulingproduktionen!**
 - Också födans energi-innehåll skall beaktas. T.ex. sockerbetor och andra rotfrukter är väldigt energirika
 - Livsmedelsverket rekommenderar inhemsk foder p.g.a. ASF-risken

SELEKTIV AVSKJUTNING

- **Från stamvårdens synpunkt kan alla åldersklasser skjutas**
 - Bytet ändå årsgrisbetonad
- **Produktionen kan regleras genom att skjuta producerande suggor**
- **Undvik ändå att skjuta ledarsuggan**
 - Kan leda t.o.m. till större produktion
 - Utan ledarsuggan kan unga suggornas brunst börja osynkroniserat
→ smågrisar runt året
 - Äldre suggor är försiktigare och orsakar mindre skador
- **Identifieringen svårt**
 - Viltkameror till hjälp

SELEKTIV AVSKJUTNING

- I Sverige tumregeln ”aldrig först, aldrig störst”
 - Skjut inte största eller den främsta svinet i flocken, försök välja en liten individ. På detta vis kan man försöka undvika skjutandet av ledarsuggan
 - Svällda spenar tyder på en ammande sugga.

SAMARBETE

- Från stamregleringens synvinkel är det viktigt att ha samarbete mellan jaktlagen
 - Gemensamma mål och regler
 - Förmedling av information
 - Eftersök av spår, samjakt
- Arrendeavtalen borde uppdateras för vildsvinens del
 - Lönar sig att nämna vildsvinen skilt, ifall avtalen inte gäller all jakt

Bild: Pekka Kotonen

SRVA

- Skadad vildsvin farlig!
- Skadade vildsvinen, som blir i skogen skall anmälas till polisen
- Till SRVA-situationerna skall man förbereda sig annorlunda
 - Skyddsutrustning (t.ex. kevlarbyxor)
 - En hund som har skolats till svinjakt

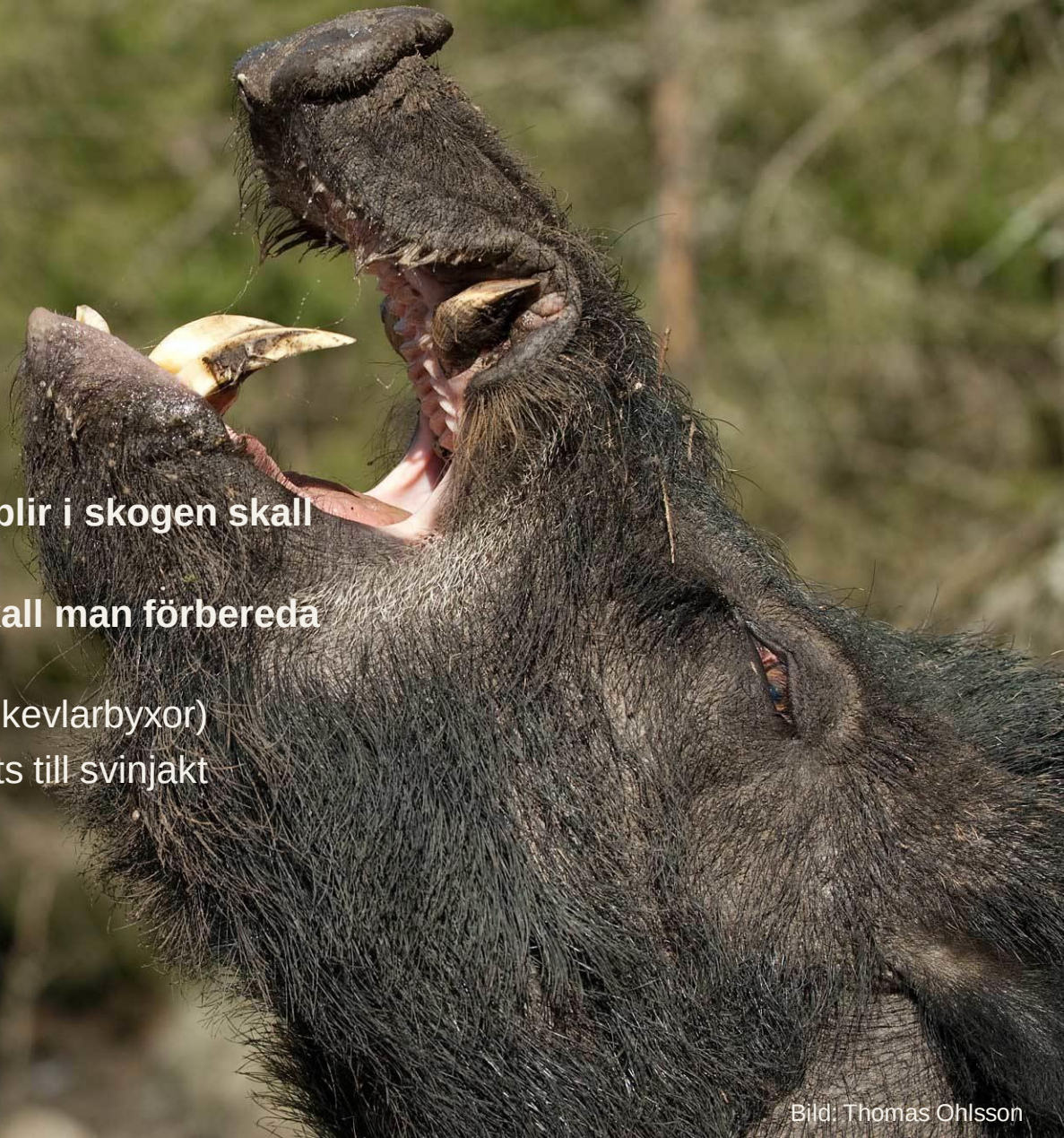

Bild: Thomas Ohlsson

GPS-UNDERSÖKNINGEN

- **Naturresursinstitutet började i början av året 2020 en undersökning med GPS-halsband i Sydöstra - och Östra Finland samt Nyland**
- **Genom undersökningen får man information om:**
 - Vildsvinens rörelser, utbredning och användning av levnadsområdet
 - Kullstorleken och överlevnaden
 - Jordbruksskador och deras placering
- **Informationen utnyttjas i vildsvinens stamvård och uppföljning samt uppskattningar om sjukdomsrisken.**

GPS-UNDERSÖKNINGEN

- Svin med halsband får skjutas, men sparandet för undersökningen är önskvärt
- I jaktsituationen bör man undvika att söndra halsbandet
- Anmäl en skjuten svin med halsband till Luke
- I livsmedelsbruk skall man beakta anestetikums karenstid (kan granskas från öronmärket)

Bild: Mervi Kunnasranta

SJUKDOMAR

Bild: Sven Zacek

AFRIKANSK SVINPEST ASF

- **Blödarfeber, som smittas till olika svinarter**
 - Betraktas som världens värsta djursjukdomsepidemi
- **Tills vidare inte ännu i Finland**
 - Finns i Estland och Ryssland
 - Kan sprida sig till Finland med migrerande svin, jaktturister eller med importvara
- **Stort hot till svinköttproduktionen**
 - T.o.m. ett fall minskar finska köttets brandvärde → skadar exporten
 - Från svinstior, var smittor har konstaterats, dödar man alla svin
 - T.ex. i Kina första rapporterade fallet år 2018, var efter över en miljon svin har dödats för att hindra spridningen

ASF

- **Sprider sig via andningsvägar och munnen**
 - Viruset finns i alla svinens sekreter
 - Kan förvaras i sekreter och vävnader till och med flera månader, frysna t.o.m. flera år
- **Blodutbrott i tarmkanalen eller huden kan tyda på ASF**
 - Svinets tarmar eller andra kroppsdelar får inte lämnas i terrängen!
 - Kroppens rester borde grävas ner i marken
 - Instruktioner på Livsmedelsverkets webbplats
 - Svinen som hittas döda skall anmälas till kommunalveterinären

ASF

- **Från fällda vildsvin rekommenderas det att tas en ASF-prov**
 - Provtillbehören från jvf, viltcentralen eller Livsmedelsverket
 - Livsmedelsverket betalar en 40 € belöning av varje prov
 - Av suggans livmodersprov dessutom en 60 € belöning
 - Svin, som hittats död 100 € belöning
 - Suomen sikayrittäjät ry betalar 100 € för varje tagen ASF-prov
 - Belöningsfakturan skall skickas till Livsmedelsverket
 - Instruktioner till provtagning från Livsmedelsverket, viltcentralen eller Jägarförbundets video

ASF

- **Jaktturism till ASF-områden med vissa villkår**
 - Importen av kött inte tillåtet
 - Troféer (t.ex. hörntänder) skall behandlas så att de kan varas i rumstemperatur.
 - Obehandlade får inte hämtas.
 - Utrustningen (kläder, vapen, tillbehör, bil) skall desinfieras.
 - T.ex. vara i bastun för några timmar
 - Efter resan skall man undvika besök i svinstior, vildsvinsjakt och viltets utfodring i minst 48 timmar.

Bild: Valto Kontro

TRIKINOS

- *Trichinella*-släktens rundmaskarnas (trikiner) orsakad sjukdom
- Trikiner förekommer hos köttätare
 - Smittas till människor via dåligt kokt kött
 - Orsakar diarrrea, magsmärtor, feber, andnöd, infektioner, svullnad och allmän smärta
- Köttet skall kokas till minst +70 °C
- Frysning dödar inte alla trikinarter
- Infektionen i svinen kan påstås med trikinprov
 - ASF-provets belöning kan ersättas med trikinprov
 - Prov av diafragman OCH kindmuskeln, frambenens muskel eller tungan
 - Instruktioner till provtagning (Jägarförbundet)

SKADOR

JORD- OCH SKOGSBRUK

- **Svinen orsakar skador till odlingar genom att beta och stampa**
- **Skador till trädens rötter när svinen gräver föda under markytan**
 - Svin kan ha även fördelar till skogsbruket: äter skadeinsekter, ökar diversiteten, förstöringen av markytan kan hjälpa med förplantningen
- **Obs! Skador som svinen orsakar ersätts inte till markägaren**

TRAFIK

- **Trafikolyckorna få i Finland pga. liten svinstam.**
 - År 2018 endast 30 kollisioner.
- **T.ex. i Sverige är mängden olyckor hög**
 - År 2018 knappa 7 000 kollisioner (Nationella viltolycksrådet)

MER INFORMATION

- ▶ Riista.fi
- ▶ Riistainfo.fi
- ▶ Riistahavainnot.fi
- ▶ Ruokavirasto.fi
- ▶ Metsastajaliitto.fi
- ▶ Luke.fi